

ombudsman

už 20 let pomáháme bez rozdílu

Dětský domov se školou Šindlovy Dvory

Zpráva z návštěvy zařízení

se zaměřením na zvládání epidemie COVID-19

Adresa zařízení:	Šindlovy Dvory 25, 370 01 Litvínovice
Zřizovatel:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Ředitel:	Mgr. Vladimír Ira
Typ zařízení:	dětský domov se školou
Kapacita:	16 dětí
Datum návštěvy:	17. června 2020
Datum vydání zprávy:	21. července 2020
Návštěvu provedli:	Mgr. Bc. Tereza Gajdušková, Mgr. Štěpán Jílka

Mgr. Monika Šimůnková
zástupkyně veřejného ochránce práv

Úvodní informace

Systematická návštěva a její cíl

Od roku 2006 veřejný ochránce práv plní **úkoly národního preventivního mechanismu** podle Opčního protokolu k Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.¹ Současný ochránce JUDr. Stanislav Křeček tuto část své působnosti přenesl na svou zástupkyni, tedy na mě.²

Proto **systematicky navštěvuji místa (zařízení)**, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě, a to jak z moci úřední, tak v důsledku závislosti na poskytované péči. Dětské domovy jsou jedním ze zařízení, jež mohu navštívit.³

Cílem návštěv je **posílit ochranu před špatným zacházením**.⁴ Návštěvy realizuji i v této době ovlivněné epidemií onemocnění COVID-19. Jsem si vědoma závažnosti situace a zásahu do již tak komplikovaného chodu zařízení. Plním však svůj zákonný úkol a pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv,⁵ konkrétně právníci, odborníci z oblasti sociálních služeb a všeobecné a psychiatrické sestry, které provedením návštěvy zpravidla pověřuji, postupují obezřetně s respektem k situaci v zařízení. Samozřejmostí je používání ochranných pomůcek, dodržování stanovených preventivních opatření, negativní výsledek testování na onemocnění COVID-19 a absence jakýchkoliv příznaků onemocnění.

Vzhledem k situaci probíhají současné návštěvy **po předchozím telefonickém ohlášení**. Návštěva spočívá v rozhovoru s ředitelem, prohlídce zařízení, rozhovorech se zaměstnanci a dětmi a studiu vnitřních předpisů zařízení vydaných v souvislosti s epidemií onemocnění COVID-19. Ve zprávě se soustředím pouze na aspekty špatného zacházení, které bezprostředně souvisí s dopady epidemie onemocnění COVID-19.

Cílem návštěv je zjistit, **jakým způsobem epidemie zasáhla do života zařízení**. Jaká opatření zařízení v souvislosti s ní přijala, z jakých informací a pokynů přitom vycházela a zda jimi

1 Na základě § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Podle § 2 odst. 4 zákona o veřejném ochránci práv. Více na www.ochrance.cz, v sekci *Veřejný ochránce práv, Rozdělení působnosti*.

3 Podle § 1 odst. 4 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

4 Špatným zacházením se rozumí jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost a dosahuje určitého stupně závažnosti (samo o sobě, nebo při kumulativním účinku jednotlivých zásahů). Ve školských zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy může mít špatné zacházení například podobu špatných materiálních podmínek, pokud by jimi byla překročena nevyhnutelná míra strádání a ponížení spojená s omezením osobní svobody, neprofesionálního jednání nebo dokonce násilí ze strany personálu, nezajištění ochrany před ublížením nebo zneužitím ze strany třetích osob, nerespektování práva na soukromí, práva na rodinný život (neoprávněné omezování kontaktu s rodinou), nerespektování sociální autonomie či práva dítěte na spoluúčast při rozhodování o vlastním životě.

5 Podle § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

nezákonně nezasáhla do práv dětí. Účelem návštěvy je působit preventivně pro případ, že by se situace v budoucnu opakovala.

Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení

Po každé návštěvě **sepíši zprávu**, ve které popíšu svá zjištění a případné **návrhy ke změně**. Zpráva slouží k dialogu se zařízením a jako vodítko k předcházení špatnému zacházení nebo jeho odstranění.

Zprávu pošlu zařízení **se žádostí o vyjádření** k popsáním zjištěním a navrženým opatřením.⁶ Pečlivě se zabývám sdělením (vysvětlením), které mi zařízení zašle. **Pokud budu vyjádření považovat za dostatečné**, vyrozumím o tom ředitele. Mohu si rovněž vyžádat doplňující vyjádření. Pokud vyjádření **zařízení nebudu považovat za dostatečná**, vyrozumím o tom nadřízený úřad (vládu, není-li nadřízeného úřadu), případně informuji veřejnost.⁷ Rovněž mohu přijet na tzv. následnou (opakovanou) návštěvu.

Po ukončení vzájemné komunikace **zveřejním anonymizovanou zprávu z návštěvy zařízení** (s výjimkou jmen osob pověřených vedením zařízení) **a obdržena vyjádření** na svých internetových stránkách⁸ a v databázi Evidence stanovisek ochránce (ESO).⁹

Pokud zjištění učiněná během návštěv poukážou na obecný (systémový) problém, oslovím s požadavkem na jeho nápravu příslušné orgány.

Charakteristika zařízení

Dětský domov se školou Šindlovy Dvory je školským zařízením pro výkon ústavní a ochranné výchovy a je součástí Dětského diagnostického ústavu Homole, jehož zřizovatelem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“). Zařízení je určeno pro chlapce plnící povinnou školní docházku, u kterých byly diagnostikovány závažné poruchy chování. Maximální kapacita je 16 dětí.

Dětský domov se školou sídlí v samostatném objektu v okrajové části obce. V zařízení běžně fungují dvě rodinné skupiny po osmi chlapcích. Součástí zařízení je zahrada se skleníkem. Před zařízením je chlapcům k dispozici venkovní sportoviště, které však patří nedaleké základní škole.

Průběh návštěvy

Návštěva proběhla dne 17. června 2020 po předchozím telefonickém ohlášení. Ohlášení bylo nestandardně provedeno z důvodu mimořádnosti návštěvy v době pandemie COVID-19.

6 Ustanovení § 21a odst. 3 a 4 zákona o veřejném ochránci práv.

7 Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

8 Na stránkách www.ochrance.cz v sekci *Ochrana osob omezených na svobodě*.

9 Evidence stanovisek ochránce (ESO) je dostupná z <https://eso.ochrance.cz>.

Zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) předali řediteli pověření k provedení návštěvy při jejím zahájení, vyžádali si potřebnou součinnost a dokumentaci.

Návštěvu provedli právníci Kanceláře Mgr. Bc. Tereza Gajdušková a Mgr. Štěpán Jílka.

Zaměstnanci Kanceláře navštívili obě rodinné skupiny. Hovořili s ředitelem zařízení, vedoucím dětského domova se školou a s přítomnými chlapci. Personál zařízení poskytl veškerou součinnost, za což děkuji.

Zjištění z návštěvy

Krizové řízení během epidemie

Krátce po vypuknutí epidemie onemocnění COVID-19 ze zařízení odešlo 12 chlapců na dlouhodobý pobyt mimo zařízení (tzv. „dovolenku“) ke svým rodičům a blízkým. Ředitel dovolenky povolil po předchozí komunikaci s příslušnými orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) a zákonnými zástupci dětí. V zařízení tak zůstali pouze 4 chlapci, kteří z objektivních důvodů nemohli být puštěni na dovolenku (zákonní zástupci byli nekontaktní, nebo se o chlapce nemohli starat).

Zařízení zpočátku fungovalo v omezeném režimu pouze s jednou rodinnou skupinou. V souvislosti s předčasným návratem několika chlapců z dovolenek zpět do zařízení vyvstala potřeba je jako potenciálně rizikové jedince oddělit od chlapců, kteří v zařízení zůstali. Chlapci, kteří se vrátili zpět, byli po svém návratu umísťováni do druhé stavebně oddělené rodinné skupiny, která obnovila svůj provoz. Tento systém podrobněji popisují a hodnotím v kapitole „Podmínky karantény a izolace dětí“.

Podporu a metodické vedení ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které je zřizovatelem daného zařízení, ředitel hodnotil v zásadě pozitivně. Některé metodické materiály považoval za povšechné a obecné, a proto je v některých případech bylo nutné upravit s ohledem na specifika provozu dětského domova se školou.

Dostupnost ochranných pomůcek

MŠMT se obrátilo na Dětský diagnostický ústav Homole, jehož je navštívený dětský domov se školou součástí, jako na distribuční uzel pro příslušnou oblast. Zařízení v začátcích epidemie v Praze vyzvedlo větší množství desinfekce, které pak rozdistribuovalo mezi okolní zařízení institucionální výchovy. Zhruba po třech týdnech od vypuknutí epidemie, tedy na přelomu března a dubna zařízení obdrželo od MŠMT také roušky. Rukavice si zařízení obstaralo samo.

Od Jihočeského kraje ředitel obdržel bezpečnostní balíčky, které obsahovaly speciální ochranné pomůcky (štítý, ochranné obleky atp.). Ty byly využity zejména při příjmu dětí zadržených na útěku.¹⁰

Kontakt dětí s rodinou (blízkými) během epidemie

Jak jsem již uvedla výše, většině chlapců, u kterých to bylo jen trochu možné, byla hned v začátku epidemie povolena dlouhodobá dovolenka. S chlapci, kteří v zařízení zůstali, vedení zařízení individuálně řešilo možnost případných krátkodobých pobytů u rodiny.

¹⁰ Diagnostický ústav je záchytným pracovištěm podle § 6 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ty pak byly povolovány pouze v odůvodněných případech (jednomu z chlapců byla povolena třídní dovolenka z důvodu úmrtí člena rodiny). Spolu s rozvolňováním vládních opatření zařízení zhruba od poloviny dubna začalo chlapcům umožňovat i běžné víkendové pobyty u rodin.

Chlapci, kteří v průběhu epidemie byli v zařízení, mohli být po předchozí domluvě navštěvováni. Návštěvy probíhaly venku v areálu zařízení nebo v jeho blízkém okolí, v případě nepříznivého počasí byla návštěvám k dispozici návštěvní místnost. Ta byla po každém použití vydesinfikována. Při návštěvě bylo nutné používat ochranné pomůcky.

Mimo návštěvy mohli být chlapci v kontaktu s rodinou prostřednictvím vlastních mobilních telefonů, které měli u sebe mimo vyučování a organizované činnosti, případě prostřednictvím služebních telefonů.

Je patrné, že vedení zařízení si uvědomuje důležitost osobního kontaktu chlapců s jejich rodinami a jeho význam pro další terapeutickou práci. Vnímám velice pozitivně, že zařízení namísto restriktivního přístupu zvolilo řešení, kterým vyvážilo možná rizika a přínosy plynoucí z osobního kontaktu umístěných chlapců s jejich blízkými i v době epidemie. **Postup zařízení proto hodnotím jako dobrou praxi a do budoucna na ni budu odkazovat.**

Podmínky karantény a izolace dětí

Dlouhodobé dovolenky se v některých případech neobešly bez problémů a několik chlapců se neplánovaně vracelo do zařízení ještě před uplynutím doby, na kterou měli povolenu dovolenku. Z preventivních důvodů zařízení tyto chlapce po jejich návratu umísťovalo do jedné stavebně oddělené rodinné skupiny. Zařízení tímto postupem zamezilo tomu, aby se navrativší chlapci setkávali s těmi, kteří zůstali v zařízení po dobu epidemie, a zabránili tak možnému přenosu nákazy. Chlapci na této „karanténní“ rodinné skupině pobývali 14 dnů. Pokud po tuto dobu nevykazovali známky příznaků onemocnění COVID-19, byli přesunuti do „běžné“ rodinné skupiny, aby uvolnili místo případným dalším navrátilcům.

Systém fungování „karanténní“ rodinné skupiny byl velmi podobný běžnému režimu. Chlapci se mohli v prostorech rodinné skupiny volně pohybovat, měli přístup k počítači, televizi atp. Systém stravování byl nastaven tak, aby se v jídelně nesetkávali s chlapci z druhé rodinné skupiny. Jídelna, schodiště a chodby, kterými chlapci procházeli, byly pravidelně desinfikovány. Chlapci se vzdělávali v prostorech „karanténní“ rodinné skupiny distanční formou.

Pro případ, že by někdo jevil příznaky nákazy, byla na karanténní skupině určena izolační místnost (samostatný pokoj). V případě, že by se u něj nákaza potvrdila, byla v zařízení připravena izolační skupina. Jednalo se o uzavřený prostor ve spodním patře budovy, ve kterém dříve za větší kapacity zařízení fungovala běžná rodinná skupina. Tu však nakonec do současné doby nemuseli využít.

Dva chlapci měli teploty a dušnost. Zařízení kontaktovalo hygienickou stanici, která jim zajistila provedení PCR testů. Jejich vyhodnocení trvalo 4 až 5 dnů. Po tuto dobu chlapci pobývali v izolačním pokoji a na karanténní skupině. Poté, co se testy projeví negativně,

byli přemístěni na běžnou výchovnou skupinu. Po zařízení ani po chlapcích nebyla požadována úhrada za testování.

I zde se domnívám, že zařízení velice citlivě vyvažovalo míru rizika a rozsah omezení chlapců. Rostoucí riziko výskytu nákazy zařízení reflektovalo vyšším stupněm omezení dotčených osob. V konečném důsledku však byla omezení ve vztahu ke svobodě pohybu potenciálně nakažených chlapců velice mírná. Karanténní i izolační prostory měly podobu rodinné skupiny. Karanténní opatření v zařízení se tedy podobala těm, která byla využívána v běžných domácnostech, kdy se člověk mohl pohybovat po celé své domácnosti, nikoli pouze v jedné místnosti. **I v této části tedy hodnotím postup zařízení jako dobrou praxi, na kterou budu v budoucnu odkazovat.**

Vzhled a stav budovy zařízení

Navzdory tomu, že systematická návštěva byla zaměřena na témata související s epidemií onemocnění COVID-19, považuji za nezbytné vyjádřit se také k havarijnímu stavu budovy, v němž dětský domov se školou sídlí.

Vnější i vnitřní prostory a okolí budovy, která je ve vlastnictví statutárního města České Budějovice, působí velmi nehostinně. Ačkoli vedení zařízení již několik let opakovaně jedná s MŠMT o řešení této neutěšené situace, doposud nebylo dosaženo žádného výsledku a stav budovy se neustále zhoršuje.

Obr. 1 a 2 – Okno v jednom z pokojů chlapců a prostory toalet v jedné z rodinných skupin.

ombudsman

už 20 let pomáháme bez rozdílu

Sp. zn.: 18/2020/NZ/ŠJ
Č. j.: KVOP-27234/2020
Dětský domov se školou Šindlovy
Dvory

Obr. 3 a 4 – Venkovní vzhled budovy a hlavní vchod do zařízení.

S tímto zjištěním se obrátím na MŠMT jakožto zřizovatele dotyčného zařízení s požadavkem, aby práce na řešení předestřeného problému označilo za prioritní, a urychleně zjednalo nápravu tak, aby umístěným chlapcům mohla být poskytována potřebná péče v adekvátních podmínkách.